

ВИКОРИСТАННЯ РОСЛИННИХ АДАПТОГЕНІВ ДЛЯ ОДЕРЖАННЯ ЖИТТЄЗДАТНИХ ТЕЛЯТ І ПОЛІПШЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ЇХНЬОГО ГЕНЕТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Викладено результати досліджень з використання препаратів ехінацеї пурпурової тільним коровам для одержання життєздатних телят і поліпшення реалізації їхнього генетичного потенціалу.

Телята, життєздатність, тільні корови, ехінацея пурпурова

Умови годівлі, догляду й утримання тварин у більшості сучасних господарств, як правило, не відповідають фізіологічним потребам організму. Як наслідок, у перші дні після народження телята хворіють, після чого відстають у рості та розвитку, недостатньо реалізують свій генетичний потенціал (до 35%) [1]. Тому виникла потреба в розробці ефективних методів корекції впливу несприятливих факторів навколишнього середовища, стабілізації обмінних процесів в організмі тварин, стимуляції неспецифічної резистентності.

Серед природних біо- та імуностимуляторів найкраще зарекомендувала себе ехінацея пурпурова (*Echinacea purpurea* (L.) Moench) — багаторічна рослина з цінними кормовими та лікарськими властивостями. Надземна частина ехінацеї до свого складу включає понад 27 хімічних елементів, серед яких Zn, Cu, Co, Mn, Fe, Ca, P, Se та ін. За кількістю незамінних амінокислот її можна порівняти з горохом, конюшиною, викою. В 1 кг сухої маси ехінацеї міститься 72–74 г перетравного протеїну [2]. Наявність комплексу біологічно активних речовин у складі ехінацеї пурпурової

сприяє підвищенню резистентності організму, стійкості до стресу, стабілізації гормональних функцій тощо. Основний механізм дії препаратів ехінацеї пурпурової полягає в тому, що в ній міститься унікальний набір антиоксидантів, які прямо та побічно стимулюють відповідний захист тканин організму тварин. Саме тому нормоване додавання препаратів ехінацеї пурпурової в раціон великої рогатої худоби дає можливість підвищувати прирости молодняку, їхню стійкість проти захворювань, а також поповнювати нестачу біологічно активних сполук, необхідних для фізіологічних процесів в організмі тварин.

Метою досліджень було розроблення нових способів збільшення виходу високорезистентних телят і поліпшення реалізації їхнього генетичного потенціалу з використанням адаптогенів рослинного походження на ранніх стадіях онтогенезу.

Методика досліджень. Для проведення досліджень було відібрано за принципом пар-аналогів 2 групи корів (n=20 голів) 5-місячної тільності в СТОВ "Требухівське" Броварського району. Дослідній групі корів згодовували біологічно активну кормову добавку із ехінацеї пурпурової по 50,0 г разом з концентрованими кормами, використовуючи її трикратними курсами по 20 днів. Контрольна група корів препарату не отримувала. Умови годівлі, догляду й утримання дослідних і контрольних груп, за винятком досліджуваного фактора, були однаковими.

Основними критеріями визначення ефективності використання препарату ехінацеї пурпурової були ріст і розвиток новонароджених телят, їхня стійкість проти шлунково-кишкових і респіраторних захворювань, а також біохімічні тести крові корів та телят. Одержані результати опрацьовано статистично з використанням програми Excel.

Результати досліджень. Результати досліджень показали, що згодовування препарату ехінацеї пурпурової тільним коровам сприяло підвищенню показників їхньої природної резистентності та життєздатності одержаних від них телят.

Вміст у-глобулінових фракцій білків у крові дослідних корів становив $0,94 \pm 0,13$ г% до згодовування препарату і $1,82 \pm 0,6$ г% після згодовування, а в контрольній групі було відповідно $1,2 \pm 0,12$ і $1,5 \pm 0,4$ г%. Сумарна кількість імуноглобулінів моло-

зива у дослідній групі сягала $53,0 \pm 7,58$ г/л, а на контролі — $25,35 \pm 4,36$ г/л.

Телята, народжені від дослідних корів, на 30 хв раніше реалізували рефлекс руху та ссання, були більш жвавими й активними порівняно з телятами контрольної групи. Пульс у дослідних теличок був на 3,7%, а у бичків на 7,78% частіший, ніж у контрольних. За живою масою новонароджені телята дослідної групи на 6–9% перевищували своїх однолітків з контрольної. Шлунково-кишковими і респіраторними захворюваннями до 6-місячного віку перехворіло на 40,3% менше дослідних теличок, ніж контрольних. Бички дослідної групи не хворіли, тоді як у контрольній групі їхня захворюваність становила 83,3%.

У крові дослідних телят добового віку було відмічено вищий вміст загального білка, головним чином, завдяки γ -глобуліновим фракціям (таблиця), а саме: $1,48 \pm 0,1$ г% проти $0,85 \pm 0,2$ г% на контролі, різниця за цими показниками статистично вірогідна ($p < 0,01$) і становила 20% за загальним білком і 74,1% за γ -глобулінами.

Біохімічні показники крові телят добового віку, народжених після згодкування ехінацеї пурпурової їхнім матерям, г %

Показники	Телята	
	Контроль	Дослід
Загальний білок	$5,5 \pm 0,26$	$6,6 \pm 0,2$
Альбумін	$2,57 \pm 0,1$	$2,51 \pm 0,01$
α -глобулін	$0,49 \pm 0,25$	$0,73 \pm 0,4$
β -глобулін	$1,59 \pm 0,33$	$1,87 \pm 0,15$
γ -глобулін	$0,85 \pm 0,2$	$1,48 \pm 0,1$

Висновок. Використання препарату ехінацеї пурпурової тільки коровам сприяло підвищенню показників природної резистентності, а також одержанню від них життєздатних телят, стійких проти респіраторних і шлунково-кишкових захворювань.

1. Криштофорова Б. Неонатологія телят // Ветеринарна медицина України. — 1997. — № 2. — С. 28–30.

2. Мироненко Е.И. Использование эхинацеи пурпурной в животноводстве // Изучение и использование эхинацеи: Материалы Междунар. конф., Полтава, 21–24 сентября 1998. — Полтава, 1998. — С. 138–140.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ РАСТИТЕЛЬНЫХ АДАПТОГЕНОВ ДЛЯ ПОЛУЧЕНИЯ ЖИЗНЕСПОСОБНЫХ ТЕЛЯТ И УЛУЧШЕНИЯ РЕАЛИЗАЦИИ ИХ ГЕНЕТИЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА. М.А. Семенченко, О.С. Барский, С.Ю. Хомуха

Изложены результаты исследований по использованию препаратов эхинацеи пурпурной стельным коровам для получения жизнеспособных телят и улучшению реализации их генетического потенциала.

Телята, жизнеспособность, стельные коровы, эхинацея пурпурная

THE USING PLANT ADAPTOGENS FOR RECEIPT VIABLE CALVES AND IMPROVEMENT REALIZATION THEM GENETIC POTENTIAL. M.A. Semenchenko, O.S. Barskiy, S.U. Khomukha

The results of researches are resulted from the use of preparation of Echinacea purpurea for cows and with calves for receipt viable calves and improvement realization them genetic potential.

Calves, vitality, cows with calves, echinacea purpurea